

Den urimelige kunst

Om tragediens former og de tragiske følelser

Anne Birgitte Richard

Roskilde
universitets
forlag

Anne Birgitte Richard

Den urimelige kunst

Om tragediens former og de tragiske følelser

Roskilde Universitetsforlag

Anne Birgitte Richard
Den urimelige kunst
Om tragediens former og de tragiske følelser

1. udgave 2010

© Roskilde Universitetsforlag 2010

Grafisk tilrettelæggelse: SL grafik
Tryk: Scandinavian Book A/S
Omslag: SL grafik
Foto: Mousa Melpomene, Louvre

Trykt bog ISBN: 978-87-7867-377-0
E-bog ISBN: 978-87-7867-480-7

Bogen har opnået økonomisk støtte fra Landsdommer V. Gieses Legat og Lilian og Dan Finks Fond, som takkes i denne anledning.

Roskilde Universitetsforlag
Rosenørns Allé 9
1970 Frederiksberg C
Tlf: 38 15 38 80
Fax: 35 35 78 22
slforlagene@samfundslitteratur.dk
www.ruforlag.dk

Alle rettigheder forbeholdes.

Kopiering fra denne bog må kun finde sted på institutioner, der har indgået aftale med COPY-DAN, og kun inden for de i aftalen nævnte rammer. Undtaget herfra er korte uddrag til anmeldelse.

Indhold

Forspil	7
Tragediens urimelighed	7
"Åådanne affektioer"	9
Følelser og fortolkning	13
<i>Fønikerinderne</i> og de tragiske gåder	17
Første del: Den tragiske poetik og de tragiske følelser	23
Aristoteles – om tragedien og om digtning	23
Den tragiske nydelse.....	28
Den æstetiske relation 1: om smagsdomme, følelser og affekter.....	35
Den æstetiske relation 2: følelser, fællesskab og fortolkning ..	45
Det tragiske i Euripides' <i>Fønikerinderne</i>	53
Accept, forløsning – protest	59
Den græske tragedie – og dens forvandling i det moderne	63
Den tragiske Euripides	77
Anden del: Romantisk og naturalistisk tragedie	81
Hakon Jarl hin Rige: et romantisk sørgespil	81
Tragedie og romantik.....	84
Tumlinger på historiens scene.....	95
Det naturalistiske sørgespils poetik.....	98
<i>Frøken Julie</i> : slægtens undergang	104
Er <i>Frøken Julie</i> en naturalistisk tragedie?.....	112
<i>Fadren</i> : mandens undergang.....	118
Familieproblemer og Agamemnon, Ødipus og Shylock	122
Mod en ny tilskuer	127

Tredje del: Moderne tragiske former: Når himlen er tom og jorden ironisk.....	135
Patriarken, loven og kærligheden	140
Medialiseret kommunikation.....	144
Tragedie, realisme og traume	146
Katarsis, apokalypse og ironi	153
Følelser og affekt mellem fænomenologi og psykoanalyse	155
Patos – en stilhistorisk krølle.....	163
Nye former – medier, teater og avantgarde.....	164
Ny dansk dramatik. Komediens genkomst. Dionysos vender tilbage.	169
Tragikomisk samtidsdrama. Line Knutzon.....	175
Tragedien mellem slutspil og komedie: Saalbachs trilogi.....	180
Tragediens nødvendighed	200
Litteratur:.....	209
Omtalt skønlitteratur.....	209
Sekundærlitteratur.....	210

Forspil

"The making of domestic landscapes into Wilderness always shocks us, for in our wholesome terror we cannot conceive of the justification of our lives calling forth a death of passion, an annihilation of passion, – what are we except passion, and how are we to survive when this passion break its dikes and flows out to nature?" (Joyce Carol Oates 1972/2008: 388)

Tragediens urimelighed

Hvad er meningen med litteraturen og kunsten? Historien giver en bred vifte af svar, svarende til tidernes skiftende forståelse af kunst og litteratur som nyttig, sandhedssøgende, opbyggelig, provokerende, en afsøgning af æstetiske former og meget andet. Der er ikke og vil aldrig blive ét enkelt svar, man kan falde til ro i eller bygge en kulturpolitik på. Det er der en særlig kunstform, der minder om: tragedien. Den kom til verden i Athen for mere end 2500 år siden og var det tekstlige grundlag for den vestlige litteraturvidenskab, da Aristoteles byggede sin poetik over de klassiske tragedier, der allerede på dette tidspunkt (ca. 335-323 fvt.) var historie, en kort episode i en kultur langt fra vores – og dog.

Måske er det mere end et tilfælde, at det tragiske drama blev litteraturvidenskabens fundament. Tragedien er et kors for tanke og etik: den græske tragedie var stram i sin form, der var ingen slinger i handlingens årsagskæder, og der var en højbyrdig helt at se på. Men den var også altid tæt på kaos, det urimelige og det uforståelige. Handlingen og helten vækker til modsigelseslyst, for kan Ødipus gøre for, at han ikke genkender sin fader, da han dræber ham – og er Medea ikke langt ude, da hun myrder sine egne børn? Skal det kaldes logik og nødvendighed? Hvad er ret og retfærdighed for den enkelte, for familien og samfundet? I tragediens centrum er den menneskelige lidenskab, der i sin kamp for livet bliver ødelæggende for mennesket selv og det sociale liv, men også betingelsen for den menneskelige handle, der synes